

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ruski car Aleksander II. umorjen.

Ves svet pretresuje strašna novica, da je močni vladar največje države na zemlji, osvoboditelj ruskih kmetov in turških Slovanov, grozno umorjen bil sredi svojega glavnega mesta Petersburga. V nedeljo 13. marca ob 1. uri in 45. minuti se je car peljal v zaprtej kočiji iz jezdarnice domov v zimski dvorec ali cesarski grad. Ko pride mimo delavcev sneg vejajočih priletijo mu nasproti še dvojne sani; naenkrat požene nekdo bombo v kočijo, bomba razleti; cesar skoči iz kočije vprašajoč: je li kdo ranjen? Ali v tem hipu prileti druga bomba, razleti, rani ali ubije 30 oseb, tudi carja, eno nogo mu je vneslo do kolena, drugo odtrgalo do sred bedra, trebuh razparalo do blizu prs in še nad očesom glavo ranilo. Zaupije še: „pomagajte“ potem se pa zgrudi brezavesten na tla. Bombe so tako silno poknile, da so bližnjim hišam vse šipe potrupale; takoj prihiti carjev sin Aleksander, brat Mihael, mnogo oficirjev itd. Ti vzdignejo carja na sani in spravijo v njegovo pisarno; tukaj odrežejo nogi, ki so se malo trupla držale, skušajo kri ustaviti pa bilo je vse zastoj! car prišel je še en samkrat k zavesti ter oči odprl in v tem trenutku prejel sv. Rešnje telo. Kmalu potem je izdehnil ob 3. uri in 35. minuti. Mrtvaški zvonček se zglesi v zimskem dvorci in carjev adjutant stopi na mostovž ter naznani ljudstvu: car Aleksander je umrl.

Zločince so ugrabili 3 in zaprli. Morivci so sami: nihilisti, t. j. ruski privrženci liberalno-freimaurersko-judovske zarote v Evropi, ki vse vladarje napada in umarja, ako jim se v vsem ne pokoravajo in pomagajo pot nadelavati za nekristijansko, bogatajilno socijalno revolucijo in republiko. Na Ruskem so hoteli najprvle dobiti ustavo, volitve poslancev in državni zbor itd. Car Aleksander se je protivil. Zato so ga sovražili in ga stregli umoriti. Šestkrat je srečno morivcem všel, sedmokrat ni mogel uiti.

Car Aleksander bil je rojen l. 1818. ter je l. 1855. po smrti svojega očeta Nikolaja I. začel

carjevati. Vkljub nekakšnej bojazljivej omahljivosti pripada car Aleksander k največjim dobrotnikom Rusije in Slovanov; kajti po nesrečnej vojski zoper Francoze, Angleže in Turke je mir l. 1856 v Parizu sklenovši vojaštvo rusko uredil in ujačil, vstanek poljski l. 1864 zatrl, kmete oslobodil tlake in robstva, državo z železnicami prepregel, obrt in kupčijo povzdignol, sploh pa za boljše uradovanje in šolstvo neizmerno veliko storil, meje ruskega carstva raztegnil do Donava, do Merwa, do blizu Himalajskih gora, do Amurja v Kitajskem in do Velikega ocejana ter naposled v silnej vojski potrl turško cesarstvo in oslobodil južne Slované. Tudi zoper katoličane začel je prijaznejši biti in se s papežem Leonom XIII. pogajati o novej uredbi katoliških škofij na Poljskem. Toda ovo pričeto delo prekrhnila mu je nagla strašna smrt. Oženjen, bil je dvakrat. Prva žena, nemška princesinja Marija hessenska, mu je porodila 7 otrok in lani umrla. Druga žena bila je ruska kneginja Dolgorukova! Prvi sin Nikolaj mu je umrl l. 1865. Zato je drugi sin postal sedaj ruski car ter carjevanje prevzel kot Aleksander III. Novi car je v 36. letu svoje starosti, prebrisan in krepek mož!

Slovenščina v uradih pa dr. Waser, dr. Stremajer in slovenski poslanci.

V Kamniku na Kranjskem so se lani zarad gruntnih mej tožili Peter Keber, Jožef Mazovič in Andrej Jančigaj, sami trdi Slovenci. Okrajni sodnik je toraj tudi razsodbo izdal pismeno dne 1. okt. 1880. slovenski napisano. Zoper razsodbo so se pa stranke dalje pritožile. Namesto, da bi se bila pritožba rednim potem rešila, zaukazala je c. k. deželna nadsodnija graška pod predsedništvom dr. Waserja razsodbine slovenske prepise vzeti nazaj in vso razsodbo nemški prepisati. Ta zaukaz je tudi dne 16. febr. 1881. potrdilo c. k. najvišje sodišče pod predsedništvom dr. Stremajerja, češ, da je na Kranjskem edino le nemščina pri sodnijah navadni deželski jezik in toraj vsaka sod-

nijska razsodba neveljavna, če je slovenski pisana. Ta odločba je razburila vse Slovence in naši državni poslanci so dne 11. marca pod vodstvom slovenskega poslanca g. viteza plem. Schneida javno stavili sledeče vprašanje do pravosodnega ministra:

„Pred nekoliko dnevi je bilo v javnih listih čitati odlok c. kr. najvišjega sodišča zaradi slovenske razsodbe pri c. k. okrajni sodnji v Kamniku. Iz časopisov in iz raznih drugih verjetnih poročil se je tudi izvedelo, da je c. kr. predsedništvo višje deželne sodnije v Gradci ta odlok c. kr. najvišjega sodišča naznanilo ne samo vsem sodnijam tamošnjega okrožja višje deželne sodnije, ampak tudi drugim oblastnijam in uradom, ki njemu niso podložni. Podpisani ne smejo zamolčati, da je ta odlok, kakor tudi jako vidna skrb predsedništva c. kr. višje deželne sodnije v Gradci, odloku zagotoviti hitro in povsod uplivajoče razširjenje, vzbudila čut najglobočjega razburjenja v onem pridnem, državi udanem in cesarju zvestem narodu, ki prebiva v jednom delu Štajerske in Koroške, potem na Kranjskem, Primorskem in v Istri, in kateri narod vidi, da mu navedeni odlok krati njegove z državnimi osnovnimi postavami zagotovljene pravice ter žali tudi njegovo narodno čast.

Razžaljen je narod v svojej pravici, ker ta razsodba izključuje od države priznano ravnopravnost njegovega jezika v uradu ter skruni njegovo narodno čast, ker se smatra njegov jezik tako, kakor da bi ga ne bilo, kot nenavaden v deželi in ako se rabi, da se more to smatrati kot uzrok, da razsodba nič ne velja. Resno prepričani, da ne more niti iz uradne instrukcije niti iz splošnega sodnijskega reda deželna višja sodnija izvajati pravice formalno odločevati tam, kjer bi imela odločiti samo o meritorni pritožbi strank; zato z ozirom na to, ker sta obe razsojevaljoči višji sodnji prezirale, da ima čl. 19 državne osnovne postave vzvratno ali nazaj delujočo moč na obstoječe, ž njo morebiti v protislovji stoječe zakone; in z ozirom na to, da je v razsodbi navedeni razlog, „da je nemški jezik izključivi sodnijski jezik na Kranjskem“, naravnost neresničen, ker se že 30 let na Kranjskem, Štajerskem in sploh v vseh onih krajih dežel, kjer prebivajo Slovenci, pri sodnijah mnogokrat tudi slovenski uradnje, katerim višja deželna sodnija sama daje slovenske tiskovine za odloke in razsodbe in ker so med vsem tem časom sodnije brez zaprek do najnovejšega časa sprejemale slovenske vloge ter izdajale razsodbe in odloke v istem jeziku;

nadalje z ozirom na to, da je z dvornim dekretom od 22. septembra 1835, št. 109, z ministersko naredbo od dne 15. marca 1862, št. 865 in koncem z državno osnovno postavo o občnih

pravicah državljanov od 21. decembra 1867, št. 142 d. z. raba slovenskega jezika pri sodnijah pozitivno določena in pravica slovenskega naroda glede neovirane rabe njegovega jezika v uradu zagotovljena;

potem z ozirom na to, da po najvišjej resoluciji od 31. oktobra 1785, št. 489 „ima višja deželna sodnija sicer natanko ozirati se na rabljene formalnosti pri reševanju kake pravde, opažene pomanjkljivosti nižje sodnji takoj naznaniti ter jih za prihodnje ustaviti, kjer pa zakon na opuščen predpis izrečno ne določuje ničevosti, tam naj nje take pomanjkljivosti ne ovirajo ter naj sodi“; nikoli in nikjer pa ni uzrok ničevosti to, če sodnik svojo razsodbo izroči stranki v slovenskem jeziku in zato bi se s tem slučajem ne bilo imelo ravnati kot ničevostnim;

naposled z ozirom na to, da je omenjeni odlok najvišje sodnije žaljenje pravic, zagotovljenih z državnimi osnovnimi postavami, ki je v tem večje v svojih posledicah, ker so se pri c. kr. okrožnej sodnji v Celji, kakor se sliši, že samo zaradi razglašanja onega odloka v zadnjih dneh odbile tri slovenske vloge slovenskih strank, a je dolžnost visoke vlade, da celó tam varuje in brani, kjer neprizivni odloki sodnij kratijo splošne pravice državljanov, dovoljujejo si podpisani do nj. eks. voditelja pravosodnega ministerstva staviti vprašanje:

1. Ali je visokej vladi znana razsodba c. k. najvišjega sodišča od 16. febr. t. l. št. 1697 in od c. kr. višje deželne sodnije predsedništva v Gradci ukazani razglas tega odloka do podložnih sodnij in drugih, celó avtonomnih oblastnij? 2. Kaj namerava visoka vlada storiti, da s tem odlokom najvišjega sodišča žaljeno pravico Slovencev do ravnopravnosti njih jezika v uradu zopet v veljavo dene?

Pl. Schneid, dr. Vošnjak, dr. Poklukar, Nabergoj, knez Windischgrätz, Kljun, Obreza, dr. Tonkli, grof Hohenwart, V. Pfeifer, grof Margheri, Herman, baron Gödel, dr. Vitezić, grof Harrach, knez Lobkovic, dr. Rieger, Zeithamer, knez Schwarzenberg, dr. Šrom, knez Alfred Liechtenstein, grof Brandis, grof Kinsky, (in mnogi česki in nemško-konservativni poslanci).

Gospodarske stvari.

Uravnavanje gruntnega davka.

(Izv. dopis iz Ptuja. — Dalje.)

V prejšnjem „Gospodarji“ sem rekel, da je bila nova razdelitev davka že potrebna, kajti v 50 letih se je mnogo spremenilo. Nekemu so se l. 1820 zemljišča v previsoki razred porinola, nekemu pa morebiti razmerno v prenizki, eden si je med tem na nekdanjej šumi nekoliko postat gorice nasadil, drugemu pa je njivo ali travnik voda odnesla itd. Zdaj pa nastane veliko in važno pitanje:

prvič da li bode vsled nove cenitve zemljišč dača povsod pravičneje razdeljena in zato uže davkoplačevalce v nekem zadovoljila? drugič da li bodo se davkoplačiteljem težavna bremena vsaj kolikor toliko olahkočila ali pa morebiti mnogim še precej otežkočila? Vsak lahko razvidi, da je to v prvej vrsti in v največji meri odvisno od prvega koraka, ki se je v tej zadevi storil, t. j. od tega, kako razumno in pravično je dotična vcenitvena komisija čisti dohodek preceniti umela. V katerem okraji so bili komisarji veljavni in značajni strokovnjaki in možaki, ki so pri tem imeli tudi srce za one, kateri njiva in gorice v potu obdelujejo, tam posestniki ne bodo imeli temeljitega uzroka potoževati se zavoljo novo razmerjene dače.

Drugače pa bo se godilo onim obžalovanja vrednim davkoplačilcem, kder so bili udi cenitvene komisije po večini morebiti manje zanesljivi in vestni pri svojem velevažnem zadatku, ter so čisti prihodek od njiv in travnikov morebiti

..... prilegel. Eno za ovo sme se vendar reči, da se zemljišča od leta 1820 v celosti vsaj pokvarila niso, če se uže niso nekaj popravila.

Kteremu posestniku okrajna komisija čistega dohodka ni više vcenila, kakor mu je bilo vcenjen po prejšnjem katastru, tisti bo prihodnjič manje plačeval, kakor dozda. Dozda se je namreč od čistega prihodka 16 odstotkov dače odrajtaval, vrh tega ena tretjina, to je $5\frac{1}{3}\%$ kot prikladek od l. 1849, in druga tretjina, tedaj zopet $5\frac{1}{3}\%$ kot izvanreden prikladek od l. 1859. Po tem takem je dozda šlo $26\frac{2}{3}\%$ odstotkov na cesarsko dačo, odzda pa le samo $22\frac{1}{10}\%$. Z drugimi besedami poprej se je plačevalo od vsakega goldinarja čistega prihodka $26\frac{2}{3}\%$ krajcarja, zanaprej pa le samo $22\frac{1}{10}$ kr.

Pogledni tedaj v svoj stari „Auszugsbogen“ in primeri tam napisani čisti prihodek z novim in če najdeš, da se ti čisti prihodek ni pozvišal ali samo kaj malega, tedaj bodeš v bodoče manje plačeval. Zanaprej bo se le od 120 fl. čistega prihodka toliko plačevalo, kakor dozda od 100 fl. prav za prav še manje, če se staro število z novim vsporedi, kajti v svoji stari „Auszugs“ poli najdete čisti prihodek v starih penezih zapisan. Komu se je zdaj napisalo postavim 240 fl. avstr. velj. čistega prihodka, ta ne bode več plačeval, kakor popred od 190 fl. starega srebra. Tedaj le tisti bo zanaprej več plačeval, komur je cenilna komisija čisti dohodek proti prejšnjemu za več kakor 20 odstotkov pozvišala.

V obče si vsak sam lahko izračuni, kolikor bode plačeval, namreč kolikor goldinarjev ima čistega dohodka napisanega, toliko 22krat krajcarjev bo imel cesarske dače. Deželne, okrajne in občinske doklade pa ostanejo nespremenjene.

Kdor še po tem navodu, imajoč izkaz čistega dohodka v rokah, ne bi znal preračunati si bodoče dače, naj povpraša domačega učitelja. V obče mislim, da bi dobro bilo, če bi se gg. učiteljem reklo, naj vsaj za zdaj nekoliko tednov nehalo deco učiti: „holb rehe“, „links kšaut“, „kertajh“, „marš“, pa naj mesto tega raji davkoplačilec o teh važnejših zadevah kaj pripomaga; saj smo tudi mi, ki smo zdaj uže dedovje, sami pogodili črez grabe skakati, po rantah hoditi in na drevje plezati, še više kakor je bilo potrebno. Prihodnjič pa nekaj!

J. Žitek.

Ali je razcimljeno zrnje za seme rabljivo?

M. Ali je uže razcimljeno in zopet posušeno zrnje za seme še rabljivo, o tem so se skoraj z vsemi žitnimi sortami prav natančne in zveste skušnje delale. Te skušnje so pokazale, 1. da je tisto razcimljeno zrnje, pri katerem so še le koreninske cime pognale, če se je tudi pozneje zopet posušilo za seme rabljivo in da raste. Rž in pšenica je v tem najbolj trdna in trpežna; 2. večina razcimljenega in zopet posušenega zrnja ne začne več gnati in toraj tudi ni za seme brž, ko so peresci, iz katerih pozneje listi poženejo, uže razviti; 3. vsako zrnje kaljivost zgubi brž, ko so imenovana peresca 15 milimetrov dolga postala.

Po mnogih narejenih skušnjah se more cimljenje s tem, da se zrnju potrebna vlaga odtegne, brez vse škode nadaljne kaljivosti vstaviti. Skušnje z graham in pšenico storjene so to potrdile.

Semena travnih plemen, kamor tudi naše razno silje pripada, so proti nezgodam moče in suše bolj trdna in trpežna ko pa stročji in oljnati sad. Vendar pa more tudi seme poslednjega sadeža večkrat namočeno in zopet posušeno iz nova kaliti. Skušnje s pšenico, ječmenom, ovsom, turšico, repičem, lanom, graham in deteljo narejene so pokazale, da pri vseh teh semenih tudi opetovano vstavljenje nič ni kaj posebno škodovalo in da pri žitu sploh kaljivost dalje trpi, kakor pri drugih semenih. Vendar se ne sme zamolčati, da razcimljeno seme nekoliko redivnih snovi, ktere so za rastlinsko rast potrebne, vsakokrat izgubi in potem slabše raste. Močno gnojenje, bodi s katerim koli izdatnim gnojivom, pa more tudi tukaj pomagati, posebno, če se seme nekoliko bolj gosto pri sejanji vrže. Ne bode ravno mnogo praznih prostorov na njivi nastalo.

Kaj storiti, če je mladim drevescem mraz skorjo razpokal.

M. Pogosto se primeri, da sadjerejec spomladi na svojik mladih sadnih drevescih najde razpokano kožo. To se najrajše zgodi blizo tal. Koža se vidi kakor da bi bila razklana ali razcepljena. Razpoklina je večidel 5—10 centimetrov dolga in koža je okolo in okolo debla oluščena. Ko se je koža posušila, se razpok še bolj odpre in začne rezati. Les drevesca je tako izpostavljen suhim

vetrovom, mokroti in trohljivosti. To poškodovanje mladih sadnih dreves se navadno pripisuje solnčnemu zapalu ali solnčni vnetici, t. j. solnčnej toploti, vsled ktere se zmrznjeno deblo drevesca otali. Ker je pa ta prikazen ravno tako navadna na južni in vzhodni kakor na zapadni in severni strani debela, tako jedini solnčni žarki sami tega ne moreje krivi biti. Marveč je ta prikazen nasledek zmrzline drevesnega soka v tako imenovanem „kambiji“, t. j. med še ne popolnoma zrelim lesom in pa med kožo. Soki, kedar zmrznejo, se raztegnejo, t. j. potrebujejo več prostora in kožo razženejo tako, da počí in se raztrga. Tote prikazni ne najdemo nikdar na drevesih, katerim je listje dosti zgodaj jeseni odpadlo, ker so v takih drevesih soki uže nehali krožiti in se je novi les začel strjevati in subneti.

Dasiravno sadjerejec to razpokano kožo na mladih drevesih še le spomladi zapazi, vendar uže pozno v jeseni drevesom koža razpoka, brž ko začne bolj hudo zmrzovati. In kakor smo gori omenili, koža le takim drevescem počí, ki listje zeleno še pozno v jesen obdržijo. Posebno jablanice ta nezgoda rada zadene, prej ko ne, ker imajo bolj nježno skorjo, ki ni dosti raztegljiva in prožljiva. Tudi črešnje rade po zmrzlini škodo trpé. Če skorja uže rano jeseni razpočí, morda že meseca oktobra, pogostoma narava sama do spomladi napravljeno škodo popravi. Izpota se namreč nekaj soka, in iz tega se napravi črez rano rujava mrežina, ktera potem dasi tudi ne tako dobro ko skorja sama, vendar les daljnega kvara varuje. Ta mrenica je podobna mrenici, ktera se po obrezanji mladik meseca septembra ali oktobra črez rane napravi. Če se pa drevje pozno v jezen obrezuje in če se rezi ne pokrijejo s kako mažo, tako les tudi rad razpoka. Vse pa, kar se v obvarovanje zoper tako zmrzolino storiti zamore, je to, da se mlada drevesa brž po večem prvem jesenskem mrazu morda meseca novembra pregledajo, razpokana skorja zaveže in zamaže ali z ilovico ali pa z voskom. Kar se je pa jeseni zamudilo, to se more spomladi storiti.

Štajersko bučelarsko društvo ima v Gradci dne 23. marca svoj občni zbor.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Volitev g. A. Levičnika) v okrajni zastop namesto pokojnega g. dr. Škrabarja dne 10. t. m. bila je v marsičem zanimiva in podučljiva. Protivniki naši, kojih glavni vodja je tukajšnji advokat dr. Bresniggg, prišli so v polnem broji in glasovali so za dr. Kleinsaserja, moža, ki se je še le pred nekoliko tednov semkaj priselil. Moramo pripoznati, da ovi bojni načrt ni bil slab. Postavljajoč kandidata računili so na sledeči način: če koga izmed nas za izbor postavimo, ne dobimo od kmetov ne ednega glasa, kajti kmeti so nas uže do živega spoznali, kakšni

ptiči smo, glasujmo tedaj za tega mladega dohtarja, tedaj dobimo prvič njega na svoje limanice in drugič je mogoče, da bo se dalo tudi par kmetiskih glasov uloviti, ker za teh par tednov, odkar je ta gospod tukaj, še se o njem ne more reči ne črno ne belo. Toda spodletelo jim je, kajti kmeti stali so vsi složno in neomahljivo, kakor siva skala za moža od slovenske strani priporočenega. Videlo se je vrlim našim velikoposestnikom po obrazu, kako ponosni bili so glasovajoči za tako odličnega moža, kakor je okrajni sodnik g. Levičnik. Mi ptujski Slovenci pa smo ponosni na Vas dragi kmetje in ker smo tudi mi večidel kmečki sinovi, zato prav dobro vemo, kaj v teh slabih letih morate trpeti Vi, ki skrbite in se mučite tudi za svoj vsakdanji kruhek. Mi v mestih živeči sinovi slovenskega naroda imama na žalost našo pogostoma priliko videti, kako se Vam nemčurji prilizujejo, kako ste njim gospod sem, gospod tam, kedar jim pridete v štacuno in jim za njihovo prestando robo naštevate svoje z žulnatima rokama zaslužene groše, in kako rujavi lisjaki z nosi vihajo, če so Vam kaj starega prav drago obesili. Potem pa ko iz štacune stopite, posebno še ob času volitev, ste njim zopet „tume bindiše pauern“, ki se pre dajete od „Slov. Gosp.“ za nos voditi. Taki so Vam tisti, kateri bi nas Slovence, od katerih si oni globoke svoje žepe polnijo, v žlici vode radi potopili, ko bi le mogli. No, saj ste njih tako že več ali manje spoznali. Posebna slava za srečen izid zadnje volitve pa gre Velovljavčanom in Pesničanom. Oni so bili nameravali ednega izmed svoje sredine voliti. Ali ko se njim je bilo razložilo, kako nevarno bi bilo razcepljenje glasov, odstali so od svojega g. Jožefa Pihlarja, kteremu pravemu slovenskemu korenjaku iz srca radi tudi mi pripoznavamo vse poštenje, ter so možato glasovali za njim priporočenega g. Levičnika. S tem so lep zgled dali drugim in ob ednem sebe osvedočili, da se le takrat pride do zaželenega konca, če se vse moči po bratovskem složijo. „Z milim Bogom vse se može, kad se srca bratski slože“ pravijo mili nam sosodje Horvati. Naj se nikdar ne misli: brez mene bo se tudi opravilo, če glasujem tak ali tak, če grem volit ali ne. Lepa hvala vsem. Izvoljeni gospodje bode pa v okrajnem zastopu delali na to, da bremena od nemških liberalcev naložena, kolikor mogoče olajšajo. Živelci, vrli volilci!

Iz Celja. (Slovenščine nezmožni sodniki.) V Gornjigrad je za adjunkta pri c. kr. sodnji imenovan g. Jožef vitez Mulley. Nečemo navajati, kar se je na sv. Jožefovo nekdanje zgodilo. Cesar pa ne moremo zamolčati je to, da je omenjeni gospod nastavljen kot sodnik v čisto slovenskem okraji, čeravno ne zna nič slovenski. No, po najnovejši odločbi dr. Stremajerja in dr. Waserja je itak le nemščina „die allein landesübliche Gerichtssprache“ in toraj bodo se Gornjegradčani uže morali potruditi,

in se nemški učiti; to tem bolje, ker tudi nedavno nastavljeni okrajni sodnik ume malo slovenskih besed. Tudi novi c. k. adjunkt v Šmariji, roj. v nemškem Gradci, le nekatere slovenske besede lomi. V Celji pri c. k. mestnej delegiranej sodnji so civilnega referenta, akopram je bil samostalen sodnik, potisnoli v kazenski oddelek baje samo zato, ker je slovenske vloge včasih tudi slovenski reševal. Na njegovo mesto prišel je mlad avškultant, rojen Celjan, ki skoraj nič slovenski ne zna. Od kod neki? V celjskej meščanski šoli se otroci niti slovenskih črk ne naučijo, vsaka slovenska beseda je prepovedana, kruh pa bi Celjani vendar radi pri Slovencih si služili. Tudi funkcionar državnega pravdnika pri delegiranej sodnji slovensčine ni zmožen: rodom je Saks iz Erdeljskega.

Iz Meslinja. (Reklamacije.) Slabo pa drago delo dovršile so cenilne komisije, kajti če človek pazljivo pregleduje uvrstenje posameznih kultur, najdejo se brezštevne napake. Gozd v dolini pogledan je ves kot rodovitni vrt brez ozira na strmi verhunc, ktereга polovica je le pečevje in redko grmičevje, ki za najslabši pašnik ne velja. Kisle mlakuže, kder se pozno v jeseni za nastelj kosi, so uvrstene med travnike. Največja pomota pa je po severnih straneh za visokimi hribi ležeče njive kot dobre uvrstiti. Malo solnca pride tje in pridelki so nad polovico slabejši. Z reklamacijami bode tedaj veliko opraviti. Da bi le župani in njihovi namestniki se toliko važnega dela marljivo poprijeli! Tnkaj mislimo, da je nevednemu kmetu uvrstenje kultur najlože s tem pokazati, da se sestavi imenik posestnikov; in v rubrike zastavljajo skupne številke joh, sežnje, čisti dohodek in od tistega se zračuni nova štibra, če se številka čistega dohodka pomnoži s številko 22, ker se bode 22 kr. računilo od 1 goldinarja. Kedar se potem po primeri rodovitnosti zemljišča zapazi, da je nova štibra previsoka, se naj pri vseh parcelah preiskuje, kje bi se dalo pomagati. Hvala tudi našim vrlim poslancem, da so podaljšali brišt, sicer bi tolikim napakam nikakor ne bilo mogoče v okom priti. Pri pregledavanji v nove zemljišne posestne pole pa je bilo tudi dosti praznega strahu, ker si je marsikteri tolmačil celi čisti dohodek kot novo štibro. Jan. V.

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Prijazno Vrbo ob lepem Celovškem jezeru zadela je velika nesreča. V nedeljo je se vnel tolik požar, da so skoro vse hiše s cerkvo vred pogorele. Silen vihar je ogenj tako strašno razpihaval, da ni bilo pomagati, čeravno je bilo veliko gasilcev prihitelo iz Celoveca in Beljaka. — Grad Eberstein zgubil je svojega mnogoletnega gospodarja. Grof Alfred Kristalnik je umrl previden s sv. zakramenti 3. marca t. l. 62 let star. Mož je bil visoko izobražen in jakó učen. Grad Eberštejn dal je krasno prezidati. V oporoki si je izvolil, da ga morajo po noči pokopati in tako se je tudi zgodilo. V noči so mrliča pogrebei spremljani od 1 duhovnika in mnogo ljudij

z gorečimi bakljami spravili k sv. Juriju in v tamšnjo rakev v cerkvi položili. Grof Kristalnik, bržčas potemec stare slovenske rodbine koroške, počiva med Slovenci. — Za župnika v Slovensko Kaplo pride č. g. Janez Jakobič, kn. šk. svetovalec in župnik pri sv. Lovrenci v Velikoveci. — Kdo bo naš škof, o tem še nič ne vemo zanesljivega. Sv. olja nam bodo v Mariboru letos blagoslavljali.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Velika težava za naše poslance je, da pripada jim liberalne grehe popravljati, zlasti pa za pokritje grozno napetih državnih potroškov skrbeti z novimi davki. Pri obravnavi hišnega davka bi se bila naša večina skoraj razbila, ministerstvo je reklo, da odstopi, če se črtež hišnega davka ne sprejme; toda Dalmacija, Tirolska, Vorarlberg in Saleburg do sedaj ni plačeval hišnega davka, zato je mnogo konservativnih poslancev hotelo glasovati zoper hišni davek; toda uvidevši, da bi po propadu ove postave bržčas državni zbor bil razpuščen, vlada pa liberalcem izročena, liberalci bi pa potem brezobzirno hišni davek vsem naložili, zato so konservativci sklenoli za postavo glasovati, če se jim dovoli olajšav, katerih od liberalcev nimajo pričakovati. No, in tako se je zgodilo. Obravnavanje hišnega davka je se sprejelo s 175 proti 160 glasom; pri tej reči so pa liberalci sebi zaušnico dali; vodja liberalcev dr. Herbst je surovo napal liberalca in predsednika državnemu zboru, grofa Koroninija; očital mu je, da seje tako nastavlja, da se preveč dragega časa potrati; to je pa grofa tako razsrdilo, da je podpredsedniku dr. Smolki list poslal, v katerem je naznanil, da položi poslanstvo s predsedništvom vred; ko je Smolka to prebral, bili so liberalci kar osupnjeni. Prav imajo, kajti s Koroninijem zgubili so močno zaslombo; Koroninijev oča bil je namreč odgojitelj našega cesarja in ta so se neki o postopanju liberalcev tako nevoljno sedaj izrekli, da ni upanja, da dr. Herbstovci kdaj več pridejo do ministerskih stolov. Naši poslanci so potem izvolili Smolko za predsednika, kneza Lobkovicu v prvega podpredsednika in naš baron Goedel je drugi podpredsednik, liberalci so zgubili toraj vse. Zavoljo Stremajerjeve in Waserjeve odločbe v zadevi slovensčine pri sodnijah so naši poslanci podpreti od 45 drugih stavili vprašanje do ministra dr. Pražaka. Radovedni smo na odgovor! Štajerski slovenski advokati in notarji so poslali spomenico ministrom, da je treba odločbe, ali smejo slovenske vloge pri uradih vlagati ali ne; tudi kranjski advokati se pogovarjajo o podobnej spomenici. V gosposkej zbornici je v zadevi gruntne davka dvakrat propala liberalna Schmerlingova stranka; to je prvokrat, da imajo konservativci ondi večino; za liberalce je to hudo, za konservativce dobro; naš rojak dr. Miklošič je izstopil iz Schmerlingove

stranke; to kaže, da so liberalci pri kraji, kajti dr. M. ima za tašne reči občutljivo kožo!

Vnanje države. Nesrečna smrt ruskega carja razburila je vse vladarje: prvi morivec je ugrabljen, ime mu je Rusakov, še le 19letni dijak tehnikar. Še bolj zanima svet novi car Aleksander III., ki je 14. marca bil v Kazanski cerkvi proglašen za carja. Novi car sluje kot iskren Slovan, kot nasprotnik Nemcev in prijatelj Francozov; njegov oča pa je bil največji podpornik pruskonemške politike. Ni čudo toraj, ako se poroča, da je nemški cesar omedleval, ko je čul, da je njegov prijatelj mrtev, Bismark je pa v noči 2 uri stal pred telegrafom in svojim poslanikom telegrafiral, kako se jim je sedaj obnašati. — Francozi so pa zborovanje pri starejšinstvu pa tudi v poslanskej zbornici iz sočutja do ruske cesarske rodbine častno ustavili; jednako storili so italijanski ministri in poslanci; angleški minister Gladstone pa je nasvetoval posebno adresu ali pismo do kraljice o resnobnem položaji, ki je tako naglo nastal. Vse to kaže veliko važnost prevrata na Ruskem!

Za poduk in kratek čas.

Možata beseda zoper svobodno oderuštvo.

II. Do sedaj so še povsod prisiljeni bili oderuhom v okom prihajati z zakonodavstvom. To nam svedoči zgodovina vseh časov. Liberalci, sami izomikanci, bi to morali vendar znati. Stari Rimljani so jednako, kakor naši liberalci, nekaj časa mislili in dopuščali, naj vsak jemlje ali daje obresti, kolikor mu je v nagodbo ali dolžno pismo zapisati dal. Pritožiti se nima pravice. Zakaj pa jo podpisal? Tako mislili so tudi Rimljani. Toda le nekaj časa, kajti ubogo ljudstvo, ko ni moglo dalje oderuške gospode prenašati in uvidevše, da se ga nihče ne usmili, je na enkrat zapustilo Rim in se izselilo na Aventinski hrib. Gospoda se tega ustraši in odjenja; ljudstvo pa se vrne v mesto nazaj, a zoper oderuhe zapišejo mu ostre določbe na kamene plošče dvanajsternih postav. Določili so se procenti po številu, kolikeri se smejo za izposojeni kapital jemati; oderuha pa so pred sodnikom zanaprej kaznovali, kakor če bi bil kaj ukradel. Slavni rimski državnik Katon starši želel je še bolj strogo postopati zoper oderuhe. Po njegovem mnenji je oderuh hujši od ubijevca, kajti kradejo navadno le ubožniši bogatejim, toda pri oderuštvu odira bogatin siromaka (Dobro, dobro na denici.) Tako so ajdi sodili o oderuštvu. Oj, kako vse drugače sodijo ljudje dandanešnji. Marsikateremu vidimo od daleč, da ga tare silno ubožstvo. In če v sili ukrade 4 fl., ugrabi ga žandar; če pa kdo cele rodbine odere in s posestva in doma zapodi, pa še velja kot poštenjak! In to pozdravljajo in poudarjajo liberalci še kot strašansko velik napredek!

Obravnavamo sicer dnes zakon zoper oderuhe, a ta mi je premalo oster. V črteži se ne oznamlja oderuštvo kot zločinstvo, ampak samo kot pregrešek. Ne v ječo, ampak v zapor, ne več let, ampak k večjemu na 6 mesecev mu hoče nova postava grdo njegovo delo braniti. Le kdor se samo z oderuštvom peča, bi naj prišel v trden zapor k večjemu do 2 let. Obstati moram, da sem se sprva silno jezil radi mehkega ovega postopanja zoper oderuhe. Toda kmalu sem se pomiril uvidevši, da je ovi nasvet jako moder, ker dobro ozir jemlje na našo kazensko pravo, kajti ko bi mi sklenoli paragraf v novi postavi, ki bi oderuštvo proglasil kot zločinstvo, tedaj bi oderuh ne prišel pred navadnega sodnika, ampak pred porotnike. In to bilo bi jako slabo, kajti porotniki so večjidel meščani, a mesta so prava gnjezda oderuhom. Pravica bi utegnila škodo trpeti; morebiti po besedah: da vrana ne izkljuva vrani očes! (Dobro, dobro na desnici). Zato moram nehote pritrditi nasvetovanej postavi zoper oderuštvo!

Rimljani so po hudih skušnjah podučeni postavno določili, koliko se sme obresti jemati. Kdor je več jemal, tega so kaznovali kot zločinca. Pri nas v Avstriji bilo je ravno tako do cesarja Jožefa II. Ta cesar je l. 1787 kazenske določbe zoper oderuštvo odpravil, a vse pustil pri starem zastran obrestne mere. Toda že čez eno leto je cesar vprašal ministre za svet: kako bi se v okom prišlo oderuhom, čijih število je se grdo pomnožilo! Ministri so rekli: naj zopet obveljajo kazenske določbe. Cesar in jegovi nasledniki so pa odlagali do l. 1803. Francozi imajo uže od l. 1807 našim prejšnjim podobno oderuško postavo; več kakor 5—6% ne sme nihče jemati obresti. Bismark pa je l. 1867 judovskim oderuhom na ljubo postavo zatrl. Toda kaj se je zgodilo? Francozi so bogati, Nemci siromaki, Francozi so 5 milijard frankov plačali vojne odškodnine Nemcem, a tem so preminoli kakor kafra, da jih nikder ni več v njihovih blagajnicah. L. 1868 je liberalni poslanec dr. Klier v tej visokej zbornici rekel: „odpravite oderuške postave, dajte svobodo denarjem in kmalu bo vse polno penez lezlo iz zaprtih blagajnic med ljudi in pri obilici kapitala bodo obresti postajale vedno manjše“. Sedaj pa vidimo in čutimo, da je g. dr. Klier bil kriv prerok. Na Danskem so sicer tudi zatrli določbe zoper oderuhe. Toda prepovedali so trganje gruntov, na katere se sme tudi kapital vknjižiti le proti 4% obrestim. Pri nas pa so liberalci kmeta popolnem izročili oderuhom in s postavo, da se smejo grunti na kose prodavati, oderuškej mesnici izdali. Boljše nobenih penez, kakor pa dragih, vsaj pri kmetih. Če grunt toliko ne donaša čistega dohodka, da bi se plačevale obresti, tedaj boljše, da posestnik ne dobi denarjev, vsaj tistih ne, za katere bi moral oderuških obrestij plačevati. Ako mu zarad starih dolgov grunt prodajo, mu vsaj nekaj ostane, če pa ga oderuh v roke dobi, gre kos za kosom,

naposled še kajša. Posestnik je berač in nemanič na telesu pa pogosto tudi na duši! Štativnik profesor dr. Engler kaže, kako obrestnamera upliva na vrednost gruntov. Mislimo si njivo, ki je vceunjena na 44 fl. čistega dohodka. Za takšno njivo smemo pri 3% obrestih dati 1466 fl., pri 4% 1106 fl. pri 5% 741 fl. in pri 7% je njiva komaj 628 fl. vredna. Kedar pa še hujši oderuhi nad kmeta pridejo in iz njega še večjih činžev trgajo in naposled ničesar ne pustijo, kakor zdrave roke in noge — tedaj se godi, kakor sedaj na Ogerskem. On ne čaka več na posilno dražbo, ampak kar vse pusti in beži iz dežele tje v Ameriko, kder svoboda ni tako strašansko draga. (Dobro, dobro na desnici.) (Dalje prih.)

Smešničar 11. Kmetu premine pridni pes „filaks.“ Isče ga zvesto pa nikder ne najde. Med tem pride sosed, na pol nemškutar, v nek trg ter vstopi v gostilnico. Tukaj čuje, kako se gospodje po nemški razgovarjajo o „filokseri“ t. j. o trtni uši, kako je uže veliko škode naredil ta mrčes po bližnjih vinogradih. Ves preplašen hiti sedaj sosed domov. Ko do sosedu pride, mu pravi: ne pozvedavaj več zarad svojega „filaksa“. Najboljše storiš, ako prav tiho deneš, kajti gospodje so v trgu se menili, da je tvoj pes neki strahovito škodo napravil; bržčas je stekel. Bodi toraj tih, drugače bodeš še plačeval, da bo joj! Sedaj sosed ljubljene „filaksa“ rad pozabi.

Razne stvari.

(Za nesrečne Zagrebčane) doposlal je č. g. Tomaž Mraz, župnik v Vuhredu 3 fl. Bog plati!

(Plačevanje iz okrajne blagajnice) mariborske od znanih dr. Duchatscha in drugih liberalcev namenjeno imenovanim „Vertrauensmänner“, to je zaupnim možem, ki bi naj srenjam pomagali reklamacije delati v zadevi gruntnega davka, je zabranil g. Simon. Rekel je, da si naj vsaka srenja poišče sama zaupnega moža, in če hoče tudi plača. Zaupni možje dr. Duchatschevi itd. so: znani Seidl, Hriber, Lukeschitz, Grohmann itd.

(Tri slovenske vloge) dr. Srnečeve je c. k. okrožna sodnija celjska odbila češ, da na Štajerskem slovenščina ni navadni deželski jezik pri sodnijah.

(Hudo zadete) bodo z gruntnim davkom srenje sv. Marjeta, Podova in Prepola na Dravskem polji; v starem katastru znaša čisti dohodek 1851 fl. 2612 fl. in 4506 fl. v novem pa 2670 fl. 4517 fl. in 8765 fl.

(Nekriv spoznan) in izpuščen iz preiskave bil je Matija Črne v Frauheimu, ki je lani svojega stričnika v temi obstrelil, ker mu je prišel krast. Tatu so 8 mesecev vteknoli v težko ječo.

(Ubogim otročičem) je šolski krajni svet v Šoštanji porazdelil mnogo obleke; 60 učencev bilo je obdarovanih.

(Osepnice) razsajajo na Kapli, kder so morali šolo zapreti, in v Črešnjevcah pri Slov. Bistrici: 40 učencev je zbolelo, umrli so 3 od ene hiše.

(Pri zadnjem deželskem patroliranju) ugrabili in zaprli so Mariboru 27 ljudi, v okraji 7, v Celji 18, v okraji 18, dalje v okrajih Radgona 6, Ljutomer 14, Ptuj 11, Brežice 18, Slov. Gradec 12.

(Mariborski klopotec) si dolgi čas odganja s tem, da nemške pesni kuje in ljudem določila. Tako je nedavno z nemškimi „knüttelversen“ proslavljal psa nekega Slovenca. Klopotec je toraj šel med pasje pesnike! Čestitamo!

(Načelnik okraja ptujskega) g. Ferd. Rajšp, pravi „okrajni oča“ je povabil občinske predstojnike v okrajno pisarnico, kder je g. dr. Gregorič izbranim kaj izvrstno razlagal, kako imajo vlagati potrebnih reklamacij. Slava in hvala obema gospodoma!

(Mariborski okrajni odbor) je razpisal navažanje kamenja in proda na razne okrajne ceste do 21. in 22. marca.

(Podlaga gruntnemu davku) ne bo 26%, ampak samo 22%, k večjemu 22.1, tedaj 22 krajcarjev od 1 gld. čistega dohodka.

(Domači naš regiment štev. 47) preseli se do jeseni iz Tridenta na Dunaj.

(Založnice) snujejo po večih slovenskih krajih, tudi v Ptui.

(V Oplotnicah) so tatje v srenjsko pisarno vlomili in odnesli denarjev, kolekov in 1 puško.

(Železnico Poličane-Slatinsko) smejo še 1/2 meriti. Vlada je dala dotičnim podjetnikom ovo dovoljenje.

(V Muro vsli) so preplašeni konji z vozom niže Ljutomera ob ogerskeje meji; kmet, oča 5 otrok, je utonil in obadva konja. Voz in mrtva konja so iz Mure potegnoli, kmeta je pa reka dalje odnesla.

(Nadučitelj v Ločah) g. P. Leitgeb izreka v imenu uboge šolske mladine tamošnje šole presrčno zahvalo vsem, ki so s svojimi milodari pripomogli ubogim učencem za potrebne šolske knjige. — Posebno so se skazali č. g. Valentin Stiplovšek župnik, gospa Cecilija Posek, gg. L. Posek, F. Kokol, L. Müller, J. Schmid in Jurij Walland.

(Pri Hajdini) sta Simon Zaje in Štefan Klasing Franca Osenjaka tako stepla, da je ta umrl. Osenjak je bil zaradi ubojstva uže obsojen na 3 leta v težko ječo.

(Dražbe.) 23. marca Jan. Burgl v Pečevniku 9138 fl. Jakob Košec 400 fl. dr. Tarbauer 9200 fl. Valentin Kukovič 700 fl. Štefan Rop 3660 fl. in 950 fl. Juri Koban 6050 fl. Blaž Smolar 2485 fl. Katra Dokler 664 fl. Janez Žohar 2570 fl. Marija Matjašič 430 fl. Janez Naglič 1488 fl. Jožef Gradišnik 1031 fl. Urša Šmirmaul 7955 fl. Jakob Pešiček 1833 fl. 24. marca Franc Dietinger, 26. marca Ana Geršak 975 fl. Matija Pirh 755 fl. v Konjicah.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrib.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Turšica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . .	8 50	6 30	5 40	3 30	5 30	5 40	5 50
Ptuj . . .	8 10	7 —	5 —	3 —	4 80	4 80	5 40
Gradec . .	8 78	7 21	4 55	3 50	4 80	—	4 70
Celovec . .	8 36	7 20	5 16	2 80	4 76	—	—
Ljubljana .	9 82	6 60	4 59	3 22	5 93	4 20	5 90
Varaždin .	8 60	6 75	5 20	3 —	4 80	6 50	4 80
Dunaj } Pešt } ¹⁰⁰ Klg.	12 42	10 70	8 85	6 50	6 57	8 85	— 20
	12 30	10 —	6 20	5 20	5 20	4 65	5 —

Loterijne številke:

V Gradci 12. marca 1881: 38, 71, 34, 47, 77.
Na Dunaji " " 88, 17, 30, 24, 9,
Prihodnje srečkanje: 26. marca 1881.

Najnovejši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 73.52 — Srebrna renta 76.00 — Zlata rente 92.70 — Akcije narodne banke 820. — — Kreditne akcija 291. — 20 Napoleon 9.32 — Ces. kr. cekini 5.55 —

Služba orglarja in cerkovnika s primernimi dohodki je do 1. maja razpisana; zahteva se marljivost in temeljita znanost cerkvene godbe in petja.

1—2

Cerkveno predstojništvo v Svičini.

1—2

OZNANILO.

Oddajalo se bode zidanje nove šole pri sv. Florijanu v Doliču po zmanjševalni dražbi dne 5. aprila 1881 ob 10. uri popoldnem.

Vse vkup je cenjeno 4523 fl. 81 kr. in imajo licitanti 5 % kot vadij položiti.

Krajni šolski odbor.

2—2

Brizgalnico

na prodaj ima srenjsko predstojništvo v Kozjem (Drachenburg). Cena je prav nizka, brizgalnica pa še dovolj dobro ohranjena.

Orglarska in mežnarska služba

pri farni cerkvi sv. Mihaela polek Šoštanja se oddaja. Prosilci naj se pismeno ali osobno oglasijo do 10. aprila pri cerkvenem predstojništvu sv. Mihaela pri Šoštanji. 2—3

1—3

Priporočba.

Naznanjam in priporočam vsem Slovencem v Gradci svoje dobro izdelano čevljarsko blago vsakovrstnega izdelka po najnižji ceni in hitrejši postrežbi.

Prevzamem tudi vsako čevljarsko popravilo.

Juri Jurčič,

čevljar v Gradci, Griesgasse 7.

Razna semena

priporočam uljudno podpisani, ko se čas spomladnemu sadenju in sejanju bliža. Moja semena so dobro odbrana in raznovrstna: sočivno, cvetlično, travno, drevesno, to pa sadnosnih in gozdnih dreves.

Semena so najboljših sort in dobro kaljiva.

V Mariboru meseca marca 1881.

Martin Berdajs,

trgovec.

1—3

2—3

V najem se daje

pod zelo ugodnimi pogoji v najboljšem obrtu stoječa

pekarija

v mestu Brežice (Rann) na Spod. Štajerskem.

Na dotična vprašanja odgovarja

Ign. Linzler,

mesar in hišni posestnik v Brežicah.

3—4

Semena

frišna zanesljivo-kaljivna vrtnarska in poljska.

Blizu 800 šestletnih požlahtjenih

sadnih drevesc

prodaja po primerni ceni

France Kapus

trgovec v Celji.